

Reisgids

Experimenteertraject

Lab 2030

#4 – Weg met traditionele dagbesteding!

Groot denken, klein doen in de praktijk

Maart 2023

Inhoud

1. Inleiding	4
2. De aanpak	8
3. Het programma	10
4. Ondersteuning	13
5. Even voorstellen	14
6. Commitment	16
Bijlage 1. Visie 2030	18

Beste (geïnteresseerde) Lab 2030'er,

Deze reisgids is bedoeld om meer informatie te geven over 'Lab 2030 #4 weg met traditionele dagbesteding'. We beginnen alweer aan het vierde Lab 2030. Voor ons als VGN is deze werkwijze ook één groot experiment. Het eerste Lab 2030 was in 2021. We ontwikkelden het concept stap voor stap door.

We zijn stiekem best trots op wat er nu staat. Samen als vereniging – medewerkers van het bureau, medewerkers van verschillende organisaties uit verschillende lagen en mensen met een beperkingen en hun netwerken – aan de slag voor positieve impact.

Lees wat het vorige '[Lab 2030 #3 Kansen creëren in de buurt](#)' zoal opleverde. We hopen van harte dat je mee gaat op onze gezamenlijke zoektocht, zodat je nog meer het verschil kan maken voor de mensen die jij ondersteunt met je organisatie en locatie(s).

In deze reisgids lees je eerst hoe dit Lab 2030 past in een grotere beweging binnen sector. Met de visie 2030 als vertrekpunt. Daarna lees je meer over de aanpak die we gebruiken. Vervolgens zoomen we verder op het programma van de labdagen. Dit zijn dagen waarop deelnemers naar de VGN komen. Het commitment en verwachtingen komen daarna aan bod. Hierbij kun je denken aan de inzet van uren. Als je nog meer wilt weten over de Visie 2030, dan kun je bijlage 1 nog eens lezen.

Een innovatieve groet!

1. Inleiding

Visie 2030 als stip aan de horizon

In samenwerking met een groot aantal VGN-leden, mensen met een beperking, de netwerken om hen heen, professionals en maatschappelijke partners, ontwikkelde de VGN [Visie 2030](#). Het hart, de droom, van die visie is dat Nederland in 2030 een samenleving heeft waarin gewoon meedoen centraal staat.

Voor het thema werk betekent dit dat we in 2030 in een wereld leven waarin iedereen kan participeren, ongeacht of iemand wel of geen beperking heeft. Mensen met een beperking zijn collega's en medewerkers, net als ieder ander. Voor wie een passende (betaalde) baan bij een regulier bedrijf, een sociale onderneming of een (maatschappelijke) organisatie een stap te ver is, zijn er betekenisvolle activiteiten in verbinding met de samenleving.

Activiteiten in verbinding met de samenleving

De gehandicaptensector wil de samenleving in deze ontwikkeling steunen. Dat doen we onder andere met het Lab 2030: Weg met traditionele dagbesteding. Het is nogal een uitspraak: weg met traditionele dagbesteding. Hoewel we trots mogen zijn op de ontwikkeling die dagbesteding heeft doorgemaakt de afgelopen decennia, zien we ook een andere ontwikkeling. Te veel mensen met een intensieve zorg- en/of

begeleidingsvraag zijn onzichtbaar in onze maatschappij. En zij worden te weinig uitgedaagd tijdens de activiteiten die zij doen.

Veel zorgorganisaties, en mogelijk ook de jouwe, zijn zoekende hoe ze voor deze groep vernieuwende activiteiten kunnen organiseren. Activiteiten gericht op gezien worden en meedoen in de samenleving, op ontwikkeling (hoe klein de stapjes ook zijn) en meer gebruikmakend van technologie. Kortom: volledig in lijn met de Visie 2030 en ook passend bij kanslijn 1 (en ook 5) van het [landelijk akkoord transitie toekomstbestendige gehandicaptenzorg](#).

Samen maken we het verschil

Op die manier zijn mensen met een intensieve zorg- en/of begeleidingsvraag meer van betekenis voor anderen en anderen voor hen. Er treedt een wisselwerking op. Zij kunnen meer meedoen in de maatschappij, wat bijdraagt aan een betekenisvol leven. Dit is geen makkelijke uitdaging. Toch dagen we onszelf en organisaties in de gehandicaptenzorg uit om die strijd samen aan te gaan. Vanuit het motto 'groot denken, klein doen' maken we met Lab 2030 het verschil en creëren we een maatschappelijke beweging!

Behoeft aan nieuw gereedschap

Met Visie 2030 hebben we als vereniging (het VGN-bureau en alle bijna 180 leden) een stip op de horizon gezet. We weten waar we heen willen. Maar we weten niet precies hoe de oplossingen die gaan over het anders organiseren van de huidige zorg, er concreet uitzien. Visie 2030 biedt geen één-op- één oplossingen. Het is een andere manier van kijken, van denken en van doen.

We moeten als vereniging samen met de betrokkenen en maatschappelijke partners aan de slag om deze nieuwe oplossingen te ontwikkelen. Kijkend over de grenzen van zorgdomeinen, leefdomeinen en organisaties heen, en aansluitend bij de specifieke context.

We hebben nieuw gereedschap en nieuwe methoden en werkwijzen nodig om Visie 2030 in de praktijk te brengen, net als principes als 'groot denken, klein doen'.

Eén van die methoden is het Lab 2030, een oplossingslab.

Opzet Lab 2030

In Lab 2030 pakt het VGN-bureau een enthousiasmerende rol om leden bij elkaar te brengen en in de actiestand te zetten. Lab 2030 is een innovatieve werkwijze. Het uitgangspunt is minder kletsen en stukken schrijven en meer doen door te proberen, fouten maken en daarvan te leren.

Twintig locaties van zorgorganisaties verdeeld over twee groepen gaan samen aan de slag rondom één thema. Het doel van Lab 2030 is om praktische oplossingen te ontwikkelen om Visie 2030 te realiseren, oftewel een betekenisvol leven en gewoon meedoen in de maatschappij. De oplossingen betreffen geen grote organisatieverandertrajecten, maar kleine stappen en veranderingen die het verschil maken voor de mensen van een specifieke locatie.

Het hogere doel van Lab 2030 is om van binnenuit een netwerk van vernieuwers te creëren die met hun projecten samen een olievlek worden binnen en buiten hun organisatie die maatschappelijke beweging veroorzaken.

Wat is een oplossingslab?

- Een plek buiten de waan van de dag
- Doen en niet te veel praten
- Tijd en ruimte om te werken aan bestaande en nieuwe ideeën en initiatieven die gaan over jouw praktijk
- Tijd om gelijkgestemden te ontmoeten en samen op te trekken (mensen die je anders niet zo snel zou ontmoeten)
- Met deze gelijkgestemden een netwerk van vernieuwers vormen

In totaal zijn er drie fases binnen Lab 2030:

1. Een **inspiratie kick-off** (dagdeel) om goede voorbeelden te delen rond het centrale thema.
2. Een **experimenteertraject** waarin de organisaties gedurende zes tot acht maanden gaan experimenteren. Dit is het hoofdgerecht van het Lab 2030. Hier ga jij het verschil maken. Dus we proberen het hoofdgerecht zo sappig mogelijk aan te bieden. Qua inhoud en qua vorm. Deze fase bestaat uit zijn vier trainings- en inspiratiedagen (Labdagen). Op elke labdag is er een combinatie van ontmoeting, inhoudelijke inspiratie, aan de slag met je project én samen lachen. Experts en ervaringsdeskundigen uit de sector geven praktische tips.

Tussen de labdagen door ga je aan de organisaties aan de slag met opdrachten. Een coach vanuit de VGN helpt met de voortgang.

3. Een **afsluitende meet-up** (dagdeel) waarin geleerde lessen worden gedeeld.

Voor wie?

Het experimenteertraject is voor mensen die in de praktijk werken. Er is geen budget nodig. De enige voorwaarde is commitment van de deelnemers en ook van het management en het bestuur van hun organisatie. In hoofdstuk 6 lees je meer over het gevraagde commitment.

Lab 2030 #3 'kansen creëren in de buurt' werd door de deelnemers beoordeeld met een 7,9.

Lees enkele reviews van deelnemers van het vorige Lab 2030:

"Een goed georganiseerd traject met fijne mensen. Gedreven collega's van andere organisaties ontmoeten zorgde voor veel inspiratie. Inhoudelijk sterke opbouw door te starten met de community building, vervolgens de prototyping en als laatste het onderwerp implementatie. Het sloot allemaal heel goed aan bij het proces waarin wij als team zitten. De beweging richt visie 2030! We hebben niet alleen geleerd over het onderwerp waarvoor we het traject in gingen, maar namen handvatten mee voor ons hele werk."

"Inspirerende bijeenkomsten die aanzetten tot het ondernemen van actie. En ons een andere denkwijze hebben gegeven over het werk en heeft geholpen eigenaarschap te geven en beter te kijken naar de talenten van onze bewoners."

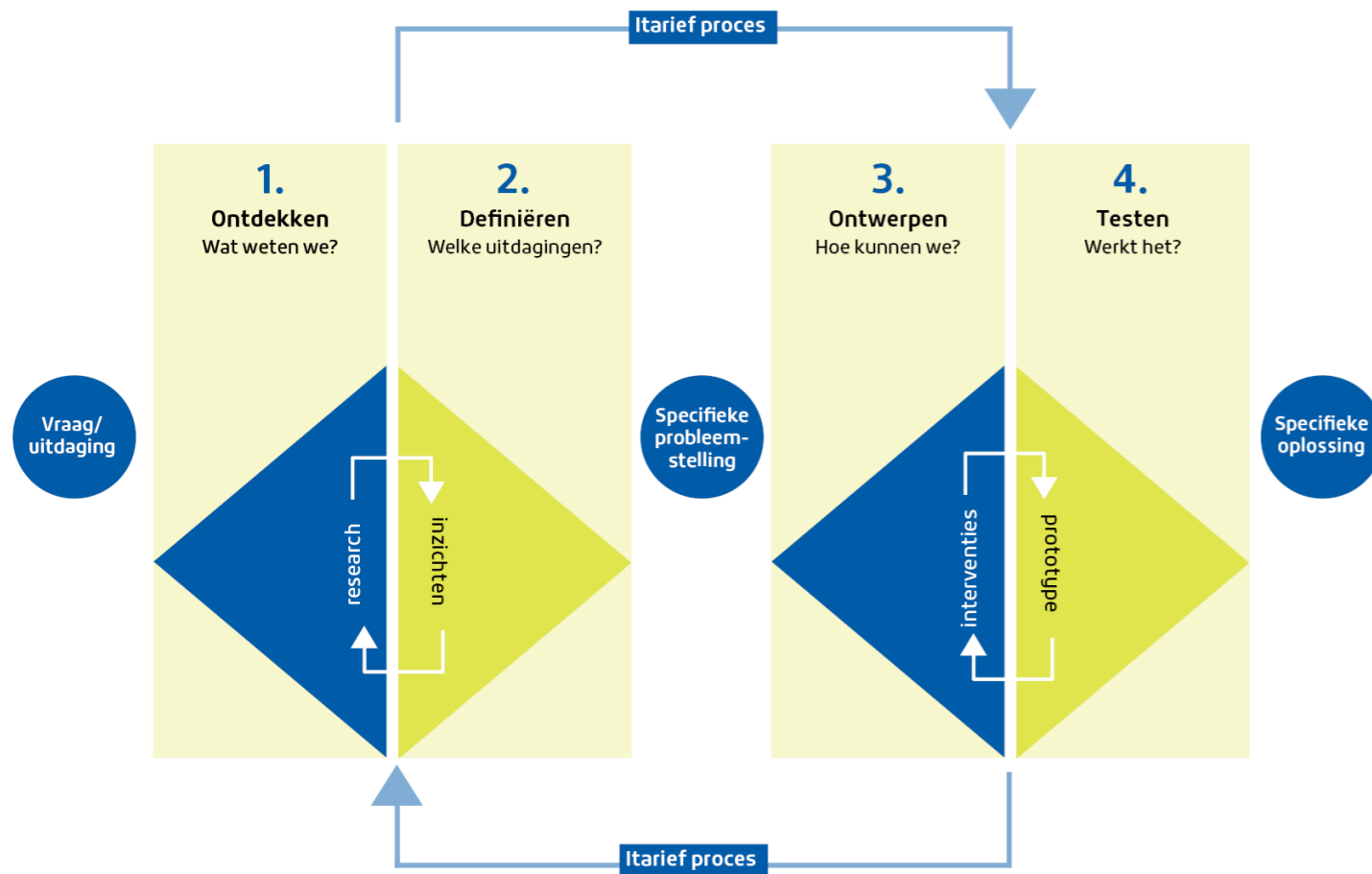
2. De aanpak

In fase 2 (het experimenteertraject) staat een aantal stappen centraal, gebaseerd op design thinking en actieonderzoek. Het is een mix van onderzoeken, leren, ontwerpen, experimenteren en daarmee veranderen en vernieuwen. Deze aanpak is geschikt om tot creatieve, maar ook realiseerbare plannen te komen. Design

thinking stelt de mens centraal en vertrekt vanuit de behoeften en motivatie van alle betrokkenen. Het spoort ook aan tot out of the box denken. Het motto is groot denken, klein doen. Dit is ook een principe uit de Visie 2030.

De eerste fase staat in het teken van onderzoek en heeft als doel om te achterhalen voor welke specifieke uitdagingen rondom een vraagstuk er oplossingen nodig zijn. Tijdens het experimenteertraject koppelen deelnemers eigen praktijkkennis en ervaringen aan expertkennis over het vraagstuk.

De tweede fase staat in het teken van ontwerpen en experimenteren. In deze fase bedenken en testen deelnemers oplossingsrichtingen, om ze vervolgens aan te scherpen en te verbeteren. Het doel is om uiteindelijk tot een geteste conceptoplossing voor de specifieke uitdaging(en) te komen.

Figuur 1: Design thinking, the double diamond

3. Het programma

De deelnemers aan Lab 2030 doorlopen de fases van design thinking in vier labdagen in de periode van mei tot en met december.

Figuur 2: Tijdslijn Lab 2030 #4 Weg met traditionele dagbesteding

Hieronder vind je een gedetailleerde weergave van de inhoud van de labdagen.

Labdag 1: Ontdekken en definiëren

Tijdens de eerste labdag staat een verdieping op het thema 'vernieuwing van dagbesteding' centraal, en de specifieke vraagstukken die deelnemers rond dit thema hebben. Ook staan we stil bij de reis die we met elkaar aangaan.

Wijze Buur Marijke Liese Happel zal een mini-college geven over community building, een praktische theorie in lijn met Visie 2030 die je anders laat denken en nieuwe mogelijkheden en kansen laat zien. Dit geldt ook voor werkgeraleerde dagactiviteiten in de buurt van de stad of het dorp waar jouw locatie zit, het thema van dit Lab #2030. Aan het einde van deze

labdag hebben deelnemers meer inzicht in het in kaart brengen van een specifiek vraagstuk en de wensen en behoeften van de mensen om wie het gaat.

Tussendoor: komen tot specifieke probleemstelling

Labdag 2: Prototypes ontwerpen

Nu het vraagstuk en de betrokkenen in beeld zijn, is het tijd om na te denken over mogelijke oplossingsrichtingen. Onder leiding van Wijze Buur Maikel Eikenboom laten deelnemers hun creativiteit stromen en bedenken zoveel mogelijk ideeën. Geen idee is te gek. Vervolgens kiezen deelnemers het idee waarmee zij willen experimenteren. Dat idee wordt uitgewerkt tot een prototype. Dit is een ruwe testversie van een eindproduct. Het maken van een prototype nodigt uit om creatief te zijn, en met relatief weinig moeite te kunnen starten met het testen van een oplossing.

Tussendoor: testen prototype

Labdag 3: Het initiatief uitwerken, verdiepen en/of verbreden

In de periode tussen Labdag 2 en Labdag 3 testen deelnemers hun prototype in de praktijk en passen dit aan op basis van verkregen feedback en reacties. Ook bekijken we wat het initiatief in deze fase nog nodig heeft: is een verdere inhoudelijke uitwerking nodig of ligt de prioriteit bij het meekrijgen van verschillende stakeholders binnen en buiten je organisatie? Een aantal Wijze Buren nemen de deelnemers mee in dit traject.

Tussendoor: verandertheorie uitwerken en acties uitvoeren om het initiatief verder te ontwikkelen en collega's mee te nemen.

Labdag 4: Bijschaven en verduurzamen

Deelnemers hebben een getest prototype, maar hoe zorg je ervoor dat dit echt impact maakt? Tijdens deze labdag hebben we het over impact maken en meten. Deelnemers stellen een verandertheorie van hun initiatief op, om scherper te krijgen wat de (bij-)effecten van de experimenten zijn. En als middel om mensen binnen hun organisatie mee te krijgen. Ook staan we deze dag nadrukkelijk stil bij de afsluitende meet-up.

Tussendoor: meet-up opdracht uitvoeren

Meet-up

Alle teams presenteren hun prototype aan een breed publiek. Dit is hét moment om de gevonden oplossing aan de wereld te laten zien. Anderen kunnen het prototype adopteren of helpen met het verduurzamen van de oplossing. De bijeenkomst staat in het teken van delen van inspiratie en elkaar verder helpen.

4. Ondersteuning

Sessie(s) voor bestuur en management

Het hogere doel van Lab 2030 is om van binnenuit een netwerk van vernieuwers te creëren die met hun projecten samen een olievlek worden binnen en buiten hun organisatie die maatschappelijke beweging veroorzaken. Dit kun je niet alleen. Hiervoor is draagvlak van jouw bestuur cruciaal. Daarom nodigen we apart de bestuurders van de deelnemende organisaties uit om ook met elkaar te experimenteren en te leren. Enerzijds gericht op nieuw gereedschap – o.b.v. van het lab 2030 en community building gedachtegoed – ontwikkelen. Anderzijds gericht op de vraag hoe je als bestuurder (nog meer) een inspirator wordt achter zo'n beweging.

Vervolg?

Direct na de meet-up komen we voor de laatste keer met alle deelnemers bij elkaar om het Labtraject feestelijk af te sluiten. We delen wat we hebben geleerd en hoe we ervoor zorgen dat er met de oplossingsrichtingen verder wordt geëxperimenteerd nu het traject is afgelopen.

Op de meet-up bespreken we ook waar er behoefte aan is na de meet-up. Hoe willen en kunnen we in verbinding blijven?

VGN-projectteam

Enkele medewerkers van het bureau van de VGN zijn samen met de Wijze Buren verantwoordelijk voor het programma en de begeleiding van de teams tijdens de labdagen. Dit projectteam zorgt ervoor dat deelnemers met de juiste kennis en handvatten naar huis gaan om in de eigen omgeving verder te werken aan het plan.

Coaches

Ieder team wordt gekoppeld aan een coach van de VGN. Deze coach helpt het team bij het toepassen van de lessen uit de labs in de praktijk. Daarnaast kan de coach de teams wellicht verbinden aan andere organisaties uit het VGN-netwerk. De teams en de coaches hebben tussen de labdagen door digitaal contact om de voortgang te bespreken. Dit proces wordt gezamenlijk vormgegeven.

Wijze Buren

In de Wijze Buren zitten betrokken en bevoegen mensen met een specifieke expertise of (ervarings)deskundigheid die in dit traject van pas komen. Zij staan klaar om de deelnemers kritische vragen te stellen, advies te geven en op andere manieren te ondersteunen in het experimenteren rond de vraagstukken.

De Wijze Buren bestaan uit een bestuurder, ouders (als ervaringsdeskundige), inhoudelijk expert en een innovatie-expert.

5. Even voorstellen

Projectteam

Aart Bertijn

Aart Bertijn werkt als senior beleidsadviseur bij de VGN. Aart wordt het meest enthousiast van vraagstukken die gaan over werk en dagactiviteiten voor mensen met een beperking. Vanuit zijn werk is Aart betrokken bij de totstandkoming van de brancheopleidingen en de Academy van zelfstandigheid 2.0. Hier is hij trots op.

abertijn@vgn.nl

Gera van der Woude

Gera werkt als senior beleidsadviseur bij de VGN. In haar werk wordt zij gedreven door bruggen te slaan tussen beleid en praktijk. Inhoudelijk is Gera betrokken bij het vraagstuk van de complexe zorg, vanuit de motivatie om gedwongen verhuizingen voor mensen met een complexe zorgvraag tegen te gaan. Visie 2030 stimuleert haar om samen met anderen aan de slag te gaan en te bouwen aan een inclusieve samenleving.

gvanderwoude@vgn.nl

Sam van der Brink

Sam is communicatieadviseur bij de VGN. Vanuit die rol is hij bij veel verschillende projecten betrokken, waaronder bij Visie 2030. Sam levert met veel plezier een bijdrage aan het zichtbaar maken van de gehandicaptenzorg en het realiseren van Visie 2030.

svdbrink@vgn.nl

Sjors de Ruiter (projectleider en eerste contactpersoon)

Sjors werkt als proces- en projectbegeleider bij de VGN rond activiteiten die raken aan Visie 2030. Hij levert graag een bijdrage aan maatschappelijke vraagstukken. Visie 2030 was de reden om bij de VGN aan de slag te gaan om de visie in de praktijk verder vorm te geven. Dit doet Sjors vanuit zijn enthousiasme en nieuwsgierigheid, en altijd samen met anderen. Zowel strategisch als operationeel.

sderuiter@vgn.nl

José Hoddenbagh

José werkt als managementassistente voor de VGN. In haar werk weet ze als geen ander de ondersteunende werkzaamheden op de rit te krijgen. Dit geldt ook voor het Lab 2030. Verder laat José zich snel uit het veld slaan. Ze is stressbestendig mét een lach op haar gezicht. Naast het Lab 2030 verricht ze werk voor de VGN Academy.

secretariaat@vgn.nl

6. Commitment

Verwachtingen

Het programma van Lab 2030 staat in het teken van inspireren en motiveren. We verwachten daarvoor ook een hoop energie en enthousiasme terug te krijgen.

De **voorwaarden** om mee te doen zijn als volgt:

- Jij en jouw collega's van één locatie worden enthousiast om de dagbestedingsactiviteiten te vernieuwen. En houden van samen de handen uit de mouwen steken.
- Deelnemers van één locatie vormen per organisatie een (project)team en melden zich gezamenlijk aan. Dat team gaat samen aan de slag met de acties uit het Lab 2030.
- Vanuit het team is een vaste afvaardiging van twee tot drie personen aanwezig bij de vier labdagen en de afsluitende meet-up. De afvaardiging bestaat ten minste uit één begeleider en idealiter ook een leidinggevende, zodat meerdere perspectieven vertegenwoordigd zijn.
- Het team betreft een communicatieadviseur uit de eigen organisatie bij het team, om ervaringen en verhalen intern te delen, en ook extern samen met het VGN-bureau.
- Het team heeft commitment gekregen vanuit het bestuur om deel te nemen aan het Lab 2030. Dat resulteert in beschikbare tijd en ruimte. Ook verkennen we graag met het bestuur en het management hoe de opgedane kennis en ervaring breder verspreid kunnen worden binnen de organisatie. Hiervoor organiseren we een parallel experimentertraject voor bestuurders.

De **tijdsinspanningen** zien er ongeveer zo uit:

- Zonder reistijd van en naar Utrecht waar de VGN is gevestigd, ben je aan de Labdagen zes uur per keer kwijt en aan de meet-up een dagdeel.
- De daadwerkelijke algehele tijdsbesteding hangt af van de eigen tijdsplanning van de deelnemers. Wat je erin stopt, haal je er ook weer uit. Het programma is zo gemaakt dat iedereen na een labdag opdrachten mee naar huis krijgt en ook weer voorbereid aan de volgende labdag kan beginnen.
- Omdat een groot deel van het traject tussen de labdagen plaatsvindt, is het belangrijk dat de andere teamleden klaarstaan om gezamenlijk aan het plan te werken. Daarom het advies om tussen de labdagen door vaste momenten met elkaar in te plannen om samen verder te werken aan het plan. Dit vraagt tijd en ruimte. Om dit te borgen, is een voorwaarde dat ook een manager in het team zit.

Afwezigheid en afmelden

We verwachten dat een afvaardiging van het team aanwezig is bij alle labdagen. Dit is belangrijk omdat het leren met en van elkaar een groot onderdeel is van het traject. Daarnaast wordt ieder lab met zorg en op maat voorbereid. Natuurlijk kunnen er (onvoorziene) omstandigheden zijn waardoor iemand er niet bij kan zijn. In dat geval is het fijn als we een tijdige afmelding krijgen.

Bijlage 1 - Visie 2030

Visie 2030

In 2030 heeft Nederland een samenleving waarin mensen met een beperking kunnen meedoen. Een samenleving waarin iedereen een betekenisvol eigen leven kan leiden, ongeacht of iemand een beperking heeft en ongeacht de zwaarte van de beperking. Dat is onze droom, het hart van onze visie. De invulling van wat een betekenisvol leven is, zal per persoon heel verschillend zijn.

Wat echt van betekenis is, is gezien worden voor wie je bent, ongeacht je beperking. Sociale omgevingen hebben een niet te onderschatten impact op het welzijn en welbevinden van ieder mens. Daarom zijn we er voor mensen met een beperking en de verschillende gemeenschappen waarin zij leven. De natuurlijke gemeenschap is het gezin waarin iemand is opgegroeid en de familie daaromheen. De persoonlijke gemeenschap bestaat uit de mensen om je heen die je zelf kiest, zoals vrienden, burens en kennissen. En de organisatorische gemeenschap, bestaande uit mensen uit bijvoorbeeld je woon- en werkomgeving, onderwijs en sport.

Het denken in verschillende 'gemeenschappen' of netwerken betekent dat we niet alleen kijken naar de indicatie en iemands beperkingen, maar juist naar wat voor die persoon betekenisvol is en naar het netwerk van hem of haar.

We willen, meer dan nu, bijdragen aan oplossingen in andere leefdoelgebieden, zoals wonen, werken en onderwijs. Samen zoeken naar de mogelijkheden om een goed en betekenisvol leven te leiden. Naar een zorg die meebeweegt met de behoeften, wensen en mogelijkheden van mensen met een beperking in hun directe netwerken of gemeenschappen. Met gelijkwaardigheid als belangrijke waarde.

Een andere manier van kijken

Het hart van de visie biedt geen een-op-een oplossingen voor alle uitdagingen waar we als vereniging en maatschappij voor staan. Het is een andere manier van kijken naar het bieden van zorg en ondersteuning in de verschillende netwerken en gemeenschappen waarin mensen met en zonder een beperking leven. Ook een andere manier van denken en doen, over de grenzen van zorgdoelgebieden, leefdoelgebieden en organisaties heen. Dat is een nieuw en spannend pad, maar ook noodzakelijk.

Groeigebieden

Om de visie waar te maken zet de VGN de komende jaren extra in op vier groeigebieden of thema's:

- Leren en ontwikkelen
- Werk
- Technologie
- Maatschappelijke beweging

Randvoorwaarden

Als voedingsbodem bij het werken aan deze groeigebieden fungeren de volgende randvoorwaarden:

- Een gezonde arbeidsmarkt
- Goede kwaliteit van zorg
- Duidelijke wet- en regelgeving
- Passende bekostiging
- Goed lopende verenigingszaken

Meer informatie?

Voor een verdere toelichting zie het [visiedocument](#) met een beschrijving van de visie en uitdagingen waar we als sector voor staan. En zie mooie [video's](#) waarin Visie 2030 persoonlijk wordt.

